

Tematika

Latin (TRO1012)

2019/2020.tanév II. félév

Az óra célja, hogy a hallgatók elsajátítsák a latin nyelv alapjait klasszikus latin szövegek feldolgozásával, megismerkedjenek a latin nyelv nyelvtani rendszerével és képessé váljanak arra, hogy a félév végén egyszerűbb szövegeket szótár segítségével lefordítsanak. A művelődéstörténeti kitérők megismertetik a hallgatókat a mai nyelvhasználatunkban továbbélő latinsággal is (kifejezések, rövidítések, közismert szólásmondások, római számok).

Követelmények:

A gyakorlati jegyet a hallgató a szorgalmi időszakban szerzi meg. A szemináriumi foglalkozásokon a részvétel, valamint mindkét zárthelyi dolgozat megírása kötelező.

A jegyszerzés feltétele még, hogy a hallgató a félév folyamán egy alkalommal rövid referátumban mutasson be néhány, a mai nyelvhasználatunkban is továbbélő latin kifejezést, fordítsa magyarra, mutassa be a szavak eredetét, a kifejezés alkalmazási körét, ill. a kijelölt kultúrtörténeti témákból készítsen referátumot.

1. *Bevezetés.* A latin ábécé és helyesírás. Kiejtési szabályok. Nyelvtani alapfogalmak. A szavak (főnév, melléknév, ige) szótári alakja. A latin helye az indoeurópai nyelvek között, ill. változatai (archaikus, klasszikus, vulgáris, középkori, reneszánsz, egyházi latin).
2. *De provinciis.* Az I. és a II. declinatio. A főnevek és melléknevek egyeztetése.
3. *De Romulo et Remo.* A praesens imperfectum. A III. declinatio. A római személynevek.
4. *De triumphis. Res gestae divi Augusti.* A praesens perfectum. A praeteritum imperfectum és perfectum. A IV. declinatio. A vonatkozó névmás. Az ókori Róma épületei, építményei.
5. *Libertatem et consulatum L. Brutus instituit.* A futurum imperfectum és perfectum. A mutató és visszaható névmás. A hónapok neve, a hét napjai.
6. **I. zárthelyi dolgozat.** *De lupo et cane.* Az imperativus. Az V. declinatio. A személyes névmás. A vocativus.
7. *Graeci Troiam capiunt.* A participiumok. Tő- és sorszámnevek. A római számok. A dátum kifejezése.
8. *Szent György és a sárkány. A nyolc boldogság.* A passivum. Közismert szólásmondások a Bibliából latinul és magyarul. Restituált kiejtés.
9. *A britannok életmódja. A gallok családi élete.* A melléknevek fokozása. Az adverbiumok képzése és fokozása. Latin kifejezések, rövidítések a magyar nyelvben.
10. *Anekdóták és rövid, érdekes történetek fordítása.* Az accusativus cum infinitivo. Latin mondások, ma használatos kifejezések, rövidítések a magyar nyelvben.
11. **II. zárthelyi dolgozat.**

Sententiák, proverbiumok:

1. Ab ovo usque ad mala.
2. Alea iacta est.
3. Ars longa, vita brevis.
4. Ave Caesar, morituri te salutant!
5. Bonus intra, melior exi!
6. Carpe diem!
7. Citius, altius, fortius.
8. Cogito, ergo sum.
9. Cuius regio, eius religio.
10. Cum Deo pro patria et libertate.
11. Divide et impera!
12. E pluribus unum.
13. Ecce homo!
14. Ego sum via, veritas et vita.
15. Et tu, mi fili, Brute!
16. Hic et nunc.
17. Historia est magistra vitae.
18. In vino veritas.
19. Inter arma silent musae.
20. Iustitia est regnorum fundamentum.
21. Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.
22. Memento mori!
23. Mors certa, hora incerta.
24. Nomen est omen.
25. Non scholae, sed vitae discimus.
26. O tempora, o mores!
27. Ora et labora!
28. Panem et circenses!
29. Pater Noster, qui es in caelis...
30. Quo vadis, Domine?
31. Repetitio est mater studiorum.
32. Requiem aeternam dona eis, Domine!
33. Roma aeterna est./ Urbs aeterna.
34. Servus humillimus!
35. Sine ira et studio.
36. Sors bona, nihil aliud.
37. Tempora mutantur...
38. Urbi et orbi.
39. Veni, vidi, vici!
40. Venite, adoremus Dominum!
41. Vinum regum, rex vinorum.
42. Vitam et sanguinem!

Latin kifejezések, mai is használatos szófordulatok, rövidítések:

ab ovo	Gaudeamus...
ab urbe condita	genius loci
ad hoc	gradus ad Parnassum
ad maiorem Dei gloriam	gratis
advocatus Dei	Habemus papam!
advocatus diaboli	homo ludens/ homo novus
agnus Dei	Horribile dictu!
alias	in medias res
alibi	In memoriam N.N.
alma mater	in vitro
alter ego	Indivisibiliter ac inseparabiter.
anno Domini	INRI / D.O.M./ IHS
aqua reginae Hungariae	Laudetur (Iesus Christus)!
arbiter bibendi	Lectori salutem!
arbiter elegantiarum	modus vivendi/ moriendi
ars poetica	morbus Hungaricus
auditorium maximum	mutatis mutandis
aurea mediocritas / aurea aetas	non plus ultra
Ave, Maria	Nota bene!
bellum omnium contra omnes	numerus clausus
bis	P.S.
casus belli	perpetuum mobile
circulus vitiosus	persona non grata
citato loco	placebo
civitas fidelissima	prius
confer	pro és contra
corpus delicti	Pro Urbe
Corpus Inscriptionum Latinarum	quasi
Corpus iuris	Sic!
credo	status quo
curriculum vitae	sub rosa
damnatio memoriae	summa summarum
de genere	sznob
Dei gratia	tabula rasa
deus ex machina	Te Deum
doctor honoris causa	Vade mecum!
ex cathedra	Vae victis!
Ex libris N.N.	vis maior
Ex libris N.N.	vs.
exlex	

Irodalom:

- Ferenczi Attila– Monostori Martina: Latin nyelvkönyv (Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.1998.)
- M.Nagy Ilona- Tegye Imre: Latin nyelvtan (Tankönyvkiadó, Bp. 1992.)
- Győri Gyula: Nota bene! (Latin kifejezések magyarázatokkal. Ariadné Könyvek,1998.)
- Győri Gyula: Ariadné fonala- Naponta megidézett antik hősök (Élő antik örökség. Ariadné Könyvek,1998.)
- Györkösy Alajos: Latin-magyar kéziszótár (Akadémiai Kiadó, Bp. 1994.)